

ТДУ 002

**ҲИФЗИ МАНОФЕИ МИЛӢ
ТАВАССУТИ СОМОНАИ
ДОНИШГОҲҶОИ ВИЛОЯТИ СУҒД:
ТАҲЛИЛИ ВАЗӢИ КУНУНӢ ВА
ДУРНАМО**

**ЗАЩИТА НАЦИОНАЛЬНЫХ
ИНТЕРЕСОВ ПОСРЕДСТВОМ
САЙТОВ ВУЗОВ СОГДИЙСКОЙ
ОБЛАСТИ: АНАЛИЗ ТЕКУЩЕЙ
СИТУАЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ**

**PROTECTING NATIONAL
INTERESTS THROUGH THE WEBSITES
OF UNIVERSITIES IN THE SUGHD
REGION: AN ANALYSIS OF THE
CURRENT SITUATION AND PROSPECTS**

*Сатторова Замира Абдуҷабборовна, дотсенти
кафедраи журналистика ва назарияи тарҷума;
Исмоилова Мафтунахон Исмоилхӯҷаевна,
муаллими кафедраи журналистика ва назарияи
тарҷумаи МДТ «ДДХ ба номи акад.Б. Гафуров
(Таджикистан, Хучанд)*

*Сатторова Замира Абдуҷабборовна, доцент
кафедры журналистики и теории перевода;
Исмоилова Мафтунахон Исмоилхӯҷаевна,
преподаватель кафедры журналистики и
теории перевода ГОУ «ХГУ им. акад. Б.
Гафурова»(Таджикистан, Худжанд)*

*Sattorova, Zamira Abdujabborovna, Associate
Professor of the Department of Journalism and
Translation Theory, E-mail: www1985@mail.ru
Ismoilova, Maftunakhon Ismoilkhujayevna,
Lecturer of the Department of Journalism and
Translation Theory, SEI «KhSU named after acad.
B. Gafurov», E-mail: maftunismoilova@mail.ru*

Калидвожаҳо: воситаҳои ахбори омма, матбуот, сомона, расона, иттилоот, муассисаҳои таҳсилоти олии, Суғд, муборизаи иттилоотӣ, манфиати миллӣ, амнияти давлатӣ.

Мақолаи мазкур ба таҳқиқи нақши сомонаҳои донишгоҳҳои вилояти Суғд дар раванди муборизаҳои иттилоотӣ бахшида шудааст. Дар шароити афзоиши ҷангҳои иттилоотӣ ва паҳншавии ахбори нодуруст, веб-сомонаҳои муассисаҳои таълимӣ, аз ҷумла донишгоҳҳо, ҳамчун воситаи асосӣ барои ҳифзи манфиатҳои миллӣ ва маърифатнокии ҷомеа хизмат мекунанд. Муаллифон нақши сомонаҳои донишгоҳҳои вилояти Суғдро дар муқовимат бо иттилооти бардурӯғ, таҳкими самтҳои сиёсати давлатӣ, рушди саводнокии иттилоотӣ ва барномаҳои маърифатӣ баррасӣ намудаанд. Дар асоси таҳлилҳои қиёсӣ нақши сомонаи муассисаҳои таълимӣ дар самти таҳкими амнияти иттилоотӣ ва ҳифзи манофеи давлатӣ арзёбӣ шудааст. Ҳамзамон, дар мақола сифати маводи сомонаи муассисаҳои таҳсилоти олии мавриди баррасӣ қарор гирифта, баҳри таҳкими муҳтаво ва таъсирнокии он тавсияҳо манзур шудааст.

Ключевые слова: средства массовой информации, пресса, веб-сайт, СМИ, информация, высшие учебные заведения, Страхование, информационная борьба, национальные интересы, государственная безопасность.

Данная статья посвящена исследованию роли вузовских сайтов Согдийской области в процессе информационной борьбы. В условиях растущей информационной войны и распространения дезинформации веб-сайты образовательных учреждений, в том числе университетов, служат основным инструментом защиты национальных интересов и просвещения общественности. Авторы рассмотрели роль вузовских сайтов Согдийской области в противодействии дезинформации, укреплении направлений государственной политики, развитии информационной грамотности и образовательных программ. На основе сравнительного анализа оценивается роль сайтов образовательных учреждений в укреплении информационной безопасности и защите государственных интересов. В то же время в статье рассматривается качество материалов на сайтах высших учебных заведений и даются рекомендации по укреплению содержания и его эффективности.

Keywords: mass media, press, website, media outlet, information, higher education institutions, Sughd, information warfare, national interest, state security.

The given article is devoted to the study of the role of websites of universities in the Sughd region in the process of information warfare. In the context of increasing information warfare and the spread of misinformation, the websites of educational institutions, including universities, serve as a primary tool for protecting national interests and promoting public awareness. The authors examine the role of Sughd region university websites in countering disinformation, reinforcing state policy directions, developing information literacy, and implementing educational programs. Based on comparative analyses, the role of educational institution websites in strengthening information security and protecting state interests is assessed. Simultaneously, the article examines the quality of the content on the websites of higher education institutions and provides recommendations for strengthening the content and its effectiveness.

Ниёз ба иттилоот аз давраи пайдоиши инсоният мавҷуд буд ва бо баробари рушди технология талабот ба он афзоиш ёфта, имрӯз иттилоот ба ҷузъи таркибӣ ва муҳимми ҳаёти мардум табдил ёфтааст. Дар замони муосир иттилоот бо суръати баланд паҳн ва дастрас гардида, дар ташаккули афкори ҷамъиятӣ нақши амиқ мегузорад.

Бино ба маълумоти сомонӣ We Are Social дар оғози соли 2024 дар ҷаҳон 8,08 млрд одам зиндагӣ карда, аз ин теъдод 5,61 млрд нафар аз телефонҳои мобилӣ истифода мебаранд. Шумораи истифодабарандагони интернет 66% сокинони сайёра – 5,35 млрд нафарро ташкил медиҳад, ки ин омор дар қиёс ба соли 2023 97 млн нафар афзоиш ёфтааст [10].

Мусаллам аст, ки дар замони муосир иттилоот бо истифода аз форматҳои гуногун – матнӣ, рақамӣ, графикӣ, савтӣ (аудиоӣ), видеоӣ ва воситаҳои мухталиф – рӯзнома, радио, телевизион, интернет, очонсиҳои иттилоотӣ, кино, китоб, паём, баромад, изҳорот ва суҳанрониро дастрас мешавад.

Бо пайдо шудани шеваҳои наву муосири паҳн, тақсим ва дастрасӣ дар ҷомеаи муосир иттилоот аҳамияти муҳим дорад. Ҳамакунан нерӯҳои гуногун барои мубориза ва расидан ба ҳадафи худ аз иттилоот васеъ истифода мебаранд. Ба таъбири дигар, бо рушди технологияҳои коммуникатсионӣ ва интернет, ки василаи муҳимми таъмини суръати баланди пешниҳоди ахбор маҳсуб меёбанд, муборизаи иттилоотӣ аҳамияти бештар пайдо кардааст.

Мубориза ва ё ҷанги иттилоотӣ мафҳуми нав набуда, бо пайдоиши давлатҳо ва муҳолифату рақобати байни онҳо ташаккул ёфтааст.

Ба андешаи Ҷовид Муқим мафҳуми «муборизаи иттилоотӣ» бори аввал дар матбуот ба таври рӯшод аз ҷониби муҳаққиқи канадагӣ Маршалл Маклюэн солҳои 60-уми асри XX истифода шудааст. Ҷанги иттилоотӣ ин таъсиррасонии нақшавӣ ба тамоми системаи иттилоотиву иртиботи душман ва давлатҳои бетараф ба мақсади ташаккул додани фазои мусоиди ҷаҳонии иттилоотӣ барои гузаронидани амалиётҳои сиёсӣ мебошад, ки назорати аксари ин фазоро таъмин менамояд. Дар замони муосир ҷанги иттилоотиро асосан кишварҳои абарқудрат барои амалисозии ҳадафҳои геополитикии худ истифода мебаранд [15].

Муборизаи иттилоотӣ як навъи муқовимат аст, ки дар заминаи иттилоотӣ ё фазои расонаҳо амалӣ мегардад. Он ба муборизаи тарафайн бо истифодаи ахбор ва воситаҳои иртибот барои расидан ба ҳадафҳои сиёсӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва низомӣ равона шудааст.

Таҳлили равандҳои ҷанги иттилоотӣ собит месозад, ки дар чунин муборизаҳо усулҳои таҳрифи ҳадафмандонаи ахбор, паҳн намудани хабарӣ бардурӯғ (дезинформация), дасткорӣ (манипуляция) ё популизм истифода мешавад ва дар шароити муосир муборизаҳо бо истифода аз методҳои зерин сурат мегирад:

1. **Тарғибот (пропаганда)** – паҳн кардани иттилооти якҷониба бо мақсади таъсиргузорӣ ба афкори омма.

2. **Иттилои нодуруст (дезинформация)** – паҳн кардани маълумоти дурӯғ ё таҳрифшуда барои гумроҳ кардани муҳолиф.

3. **Ҷангҳои кибернетикӣ** – ҳамла ба системаҳои иттилоотӣ ва захираҳои интернетӣ барои халалдор кардани кор ё дуздидани маълумоти муҳим.

4. **Маҳдуд кардани дастрасӣ ба иттилоот** – назорати расонаҳо ва шабакаҳои иҷтимоӣ барои пешгирӣ кардани паҳншавии маълумоти нолозим.

Мусаллам аст, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон низ дар қатори дигар мамлакатҳои ҷаҳон аз таъсири ҷанги иттилоотӣ берун нест. Солҳои охир аз ҷониби нерӯҳои муҳолиф дар фазои маҷозӣ ин мубориза шиддат гирифта, қувваҳои бадхоҳи кишвар бо паҳни иттилои дурӯғ ва таҳрифшуда меҳоянд ба суботи сиёсии кишвар халал ворид намоянд.

Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон дар Паёми худ ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон соли 2009 таъкид дошта буд, ки солҳои охир дар сомонҳои гуногуни интернет як маъракаи огоҳонаву муғризонаи зидди Тоҷикистон идома дорад. Комилан яқин аст, ки соҳибистиклолии давлати тоҷикон ва сиёсати бисёрсамтаи мо ба доираҳои муайян хуш

намеояд. Хатто агар ба унвони маводи ғаразнок ва сирф фармоишӣ назар андозем, чунин тасаввур ҳосил мешавад, ки гӯё давлати мо ба суботи сиёсӣ, иқтисодиву иҷтимоӣ муяссар нагаштааст ва дурнамои инкишофи он норавшан аст. Як далел меорам: мутобиқи таҳлили коршиносон солҳои 2004-2007 аз тариқи сомонаҳои интернет, ки дар Тоҷикистон маъмуланд, қариб 30 ҳазор хабару гузориш интишор ёфтааст. Зиёда аз 80 фоизи онҳо фақат аз тухмату бадгӯӣ, матлабҳои ғаразнок ва пешгӯӣҳои бебунёд иборат мебошад. Ин раванди номатлуб имрӯз боз ҳам қувват гирифтааст [6]. Рақамишавии ҷомеа, афзудани сафи истифодабарандагони интернет ва гузариш ба фазои онлайни тақозо дорад, ки муассисаву ташкилот ва мақомоту идораҳои ҳам давлатӣ ва ҳам хусусӣ дар фазои маҷозӣ ғайрарошанд. Ҳарчанд дар Тоҷикистон дар самти омӯзиши паҳлӯҳои гуногуни онлайнжурналистика, ВАО ва расонаҳои интернетӣ, шинохти ҳукуки махсусияти иттилоот дар интернет, сомонаи оҷонсиҳои иттилоотӣ, имиджсозӣ ва пешбурди бренд тавассути интернет, инчунин ҷанбаҳои зиёди истифодаи шабакаҳои иҷтимоӣ таҳқиқотҳои фарогир анҷом шудааст, аммо сохтор, муҳтаво ва нақши сомонаҳои ширкату коргоҳ, махсусан муассисаҳои таълимӣ ба қадри зарурӣ омӯхта нашудааст.

Мо дар мақолаи мазкур нақши сомонаҳои донишгоҳҳои вилояти Суғдро дар раванди муборизаҳои иттилоотӣ мавриди баррасӣ қарор додем. Ҳоло дар вилояти Суғд ин донишгоҳҳо мавҷуданд (дар қавс нишонии сомонаи расмӣ онҳо дар фазои интернет оварда мешавад):

1. МДТ «Донишгоҳи давлатии Хучанд» ба номи академик Бобочон Ғафуров (ДДХ): <https://hgu.tj/>

2. Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон (ДДХБСТ): <http://tsulbp.tj/>

3. Донишкадаи политехникии Донишгоҳи техникии Тоҷикистон ба номи академик Муҳаммад Осимӣ дар шаҳри Хучанд (ДПДТТ): <https://polytech.tj/index.php>

4. Донишкадаи кӯхию металлургии Тоҷикистон (ДКМТ): <http://www.gmit.tj/>

5. Донишкадаи иқтисод ва савдои Донишгоҳи давлатии тичорати Тоҷикистон дар шаҳри Хучанд (ДИСДТТ): <https://iet.tj/tj/index/>

6. Донишкадаи илмҳои дақиқ ва технологияи Тоҷикистон дар шаҳри Хучанд (ДИДТТ): <https://www.schoolandcollegelisting.com/TJ/>

Бо дарназардошти таъмин набудани дастрасӣ ба сомонаи расмӣ Донишкадаи политехникии Донишгоҳи техникии Тоҷикистон ба номи академик Муҳаммад Осимӣ дар шаҳри Хучанд ба ҳолати сентябри соли 2024 дар мақолаи мазкур маводи сомонаи панҷ муассисаи олии вилоят мавриди баррасӣ қарор гирифт. Таҳлили сомонаи донишгоҳҳо нишон дод, ки муассисаҳои олии дар шароити муосир дар баробари инъикоси дастовард, муаррифии имконият ва ҷалби довталабон, инчунин мавзӯҳои мубрами ҷомеаро мавриди таҳлил қарор дода, дар сомонаи расмӣ худ доир ба масоили доғи замон мунтазам мавод интишор менамоянд. Мавзӯҳои марбут ба ҳифзи истиклол, таҳкими сулҳу суботи сиёсӣ, мубориза бо зухуроти номатлуб, аз ҷумла терроризм, экстремизм, коррупсия, таъмини амнияти миллӣ ва манфиати давлатӣ дар сомонаи донишгоҳҳои мавриди таҳлил ба таври васеъ инъикос ва баррасӣ ёфтаанд. Инъикоси масоили мазкурро, ки бевосита барои ҳифзи манфиати миллӣ нигаронида шуда, дар раванди муборизаи иттилоотӣ муҳим мебошад, давоми солҳои 2020-2023 дар сомонаи донишгоҳҳо тариқи ҷадвал нишон медиҳем:

	Номи муассиса	Таблоқи мавод
	Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров	2454 мавод
	Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон	2939 мавод
	Донишкадаи кӯхию металлургии Тоҷикистон	1073 мавод
	Донишкадаи иқтисод ва савдои Донишгоҳи давлатии тичорати Тоҷикистон дар шаҳри Хучанд	995 мавод
	Донишкадаи илмҳои дақиқ ва технологияи Тоҷикистон дар шаҳри Хучанд	_____

Вобаста ба мавзуи амнияти миллий дар сомонаҳои мавриди таҳлил масъалаи химояи сарҳадҳо, амнияти иттилоотӣ, амнияти рақамӣ, доир ба таҳкими сулҳу суботи сиёсӣ мавзӯҳои тарбияи ватандӯстӣ, таҳкими худшиносии шаҳрвандон, баланд бардоштани маърифати ҳуқуқӣ, гиромидошти арзиш ва фарҳанги миллий мавриди баррасӣ қарор гирифтаанд.

Дар мавриди мубориза бо терроризм ва экстремизм ба тақвияти зиракии сиёсӣ, пешгирии идеологияҳои ифротӣ, ҳамкорӣ бо мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ва вобаста ба коррупсия ба мавзуи баланд бардоштани сатҳи маърифатнокӣ, дониши ҳуқуқӣ таваҷҷуҳ зоҳир шудааст.

Дар сомонаи МДТ «Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров» ва Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон давоми давраи таҳқиқ вобаста ба ҳифзи мановфеи миллий мунтазам мавод нашр гардида, дар сомонаи Донишкадаи кӯҳию металлургии Тоҷикистон давоми солҳои 2020-2022 1073 мавод интишор гардидааст. Шуруъ аз соли 2023 дар сомонаи ин донишгоҳ оид ба мавзуи мазкур ягон мавод дарҷ наёфтааст.

Таҳлили сомонаи Донишкадаи иқтисод ва савдои Донишгоҳи давлатии тичорати Тоҷикистон дар шаҳри Хучанд нишон дод, ки доир ба мавзуи мазкур танҳо аз 21 апрели соли 2021 таваҷҷуҳ зоҳир шудааст ва ё дастрасӣ ба чунин мавод танҳо аз ҳамин сана таъмин мебошад.

Сомонаи Донишкадаи политехникии Донишгоҳи техникии Тоҷикистон ба номи академик Муҳаммад Осимӣ дар шаҳри Хучанд феълан ғаёл набуда, дар сомонаи Донишкадаи илмҳои дақиқ ва технологияи Тоҷикистон ягон мавод оид ба ин мавзӯ нашр нашудааст.

Маводи марбут ба муборизаи иттилоотӣ дар сомонаи донишгоҳҳо дар бахшҳои махсус дарҷ гардидаанд. Дар сомонаи МДТ «Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров» чунин мавод дар бахши «Афкор», дар сомонаи Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон таҳти унвони «Мавқеъ», Донишкадаи кӯҳию металлургии Тоҷикистон бо номи «Воқуниш» ва дар сомонаи Донишкадаи иқтисод ва савдои Донишгоҳи давлатии тичорати Тоҷикистон дар шаҳри Хучанд дар бахши «Мақолаҳои сиёсӣ» ба ин мавзӯ таваҷҷуҳ зоҳир гардидааст.

Масалан, дар таърихи 26-уми марти соли 2023 дар сомонаи Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон таҳти унвони «Терроризм ва экстремизм – зухуроти номатлуби замони муосир» маводи декани факултети бизнес ва идоракунии Туразода Ҷ. А. нашр шудааст. Дар мақолаи мазкур муаллиф мафҳуми терроризмро шарҳ дода, решаҳои пайдоиш ва ҳадафҳои гурӯҳҳои террористиро таҳлил намудааст.

Муаллиф қайд намудааст, ки имрӯз терроризм дар минтақаҳои гуногуни ҷаҳон доман паҳн карда, хатари бузурги иҷтимоӣ дорад ва барои амнияти давлатҳои алоҳида ва минтақаҳо воқеан таҳдид эҷод менамояд. Сарфи назар аз тадбирҳои солҳои охир андешидашуда дар бахши мубориза бо терроризм, таҳдиди амалҳои нави террористӣ афзоиш ёфтааст. Дар ғушаҳои гуногуни ҷаҳон ғаёлшавии созмонҳои террористӣ ва ташкилоту созмонҳои маблағгузори онҳо ба мушоҳида мерасад.

Дар мавод аз суҳанронии Президенти кишвар муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон иқтибос оварда шуда, кӯшиш шудааст, ки моҳият ва зарурати мубориза бо терроризм баррасӣ гардад.

Терроризм ва ифротгароӣ яке аз зухуроти номатлуб дар замони имрӯза ба шумор меравад ва боиси ба миён омадани оқибатҳои нохуш – таҳдид ё истифодаи зӯроварӣ, расонидани зарари вазнин, таҷовуз ба ҳаёти арбоби давлатӣ ё ҷамъиятӣ, бенизомӣ, тағйири сохти конститусионӣ дар мамлакат, ғасби ҳокимият ва аз он худ кардани ваколатҳои он, барангехтани низои миллий, иҷтимоӣ ва динӣ мебошад [11].

Дар ҷараёни муборизаи иттилоотӣ нерӯҳои муҳолиф зери сарпарастии ҳадамот ва созмонҳои ташкилотҳои махсус дар фазои маҷозӣ талош доранд, ки бо истифода аз тухмат, паст задани эътибори роҳбарияти кишвар, ғалат нишон додани вазъи воқеии сиёсии ҷумҳурӣ ба афкори мардум таъсири манфӣ расонида, суботи сиёсӣ ва сохти конститусионии Ҷумҳурии Тоҷикистонро зери хатар гузоранд. Дар ин замина муассисаҳои таҳсилоти олӣ, ки захираи бузурги илму маърифат ҳастанд, дар самти ҳифзи амнияти давлат рисолати бузург бар дӯш доранд.

Ҳамчунин мисоли дигар, дар сомонаи Донишкадаи иқтисод ва савдои Донишгоҳи давлатии тичорати Тоҷикистон дар шаҳри Хучанд перомунӣ мавзуи «Терроризм ва экстремизм – таҳдид ба ҷомеаи имрӯза» дар таърихи 28 августи соли 2023 мақола нашр шудааст. Мақолаи мазкур ба таҳлили мушкилоти экстремизм ва терроризм дар байни ҷавонон бахшида шудааст.

Дар мақола таъкид меравад, ки муҳити иҷтимоии ҷавонон хосиятҳои хос дорад, ки онҳоро ба таъсири омилҳои манфӣ осонтар меандозад. Ин ҳолат метавонад ба рушди ақидаҳои радикалӣ мусоидат кунад. Тавсифҳои амиқ оид ба омилҳои иҷтимоӣ, сиёсӣ ва иқтисодӣ, ки терроризмро рушд медиҳанд, хеле назаррас аст. Вобаста ба ин, мақола гурӯҳҳои ифротиро

барои истифодаи дин дар амалҳои террористӣ ва экстремистӣ маҳкум мекунад: «Экстремизм ва терроризми байналмилалӣ ба мушкили умумичаҳонӣ табдил ёфтааст. Сабаби асосӣ дар он аст, ки қувваҳои махсус барои амалӣ намудани манфиатҳои худ, бахусус аз дини мубини Ислом сӯистифода мекунад. Роҳбарони пасипардагии терроризм меҳоянд, харитаи иқтисодию сиёсии ҷаҳонро ба манфиатҳои худ мувофиқ созанд. Пӯшида нест, ки истифодаи қувва ва зӯрӣ дар муносибатҳои байналмилалӣ рӯз ба рӯз бештар мушоҳида мешавад. Воқеан соли охир зиёда аз сад давлати дунё мавриди ҳамлаҳои террористон ва ифротӣён қарор гирифтанд» [14].

Муаллиф ҷавонро аз хатарҳои экстремизм ва терроризм огоҳ намуда, онҳоро ба зиракии сиёӣ ва ғайриқонунӣ дар самти сулҳ ва субот даъват мекунад. Мақолаи мазкур бо баррасии амиқи мушкилоти экстремизм ва терроризм пешниҳод мекунад, ки танҳо бо дониши олии сиёӣ ва иҷтимоӣ ҷавонон метавонанд аз таҳдидҳои муосир эмин монанд.

Тахти унвони «Истиқлолият – паёми бузург аз фардои дурахшон» санаи 8 сентябри соли 2021 дар сомонаи Донишқадаи кӯҳи-металлургии Тоҷикистон мақолаи ректори донишқада Бахтиёр Махмадалӣ дарҷ шудааст. Мақолаи мазкур ба 30-солагии Истиқлоли давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дастовардҳои ин давра бахшида шудааст.

Муаллиф дар мақола нақши Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмонро дар ин раванди таърихӣ ва пешрафти Тоҷикистон таъкид намуда, қайд менамояд, ки истиқлолият ба Тоҷикистон имкониятҳои зиёд барои рушди фарҳанг, анъанаву суннатҳои миллӣ ва пешрафти иқтисодӣ фароҳам овард. Тавсеаи системаҳои таълимӣ ва таъсиси муассисаҳои нави таълимӣ барои тайёр кардани мутахассисони баландихтисос ва коргарони инноватсионӣ дар мавод муҳим арзёбӣ шуда, муаллиф онро чун аломати рушди фарҳанги миллӣ ва таъмини амнияти иқтисодӣ меҳисобад: «Дар давраи соҳибистиклолӣ бо ташаббуси сарвари хирадманду маҳбубамон Пешвои муаззами миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар кишвар инқилоби маданӣ гузаронида шуд, ки дар ин радиф низ як қатор қорҳои муфид барои ҷомеа ба анҷом расид. Хушбахтона, барои бештар намудани илму маориф ва омода намудани мутахассисони варзида дар кишвар донишқадаву донишгоҳҳо ва литсей касбӣ-техникӣ дар самтҳои технологӣ, техникӣ, инноватсионӣ ва кӯҳию металлургӣ ба ғайриқонунӣ пардохтанд, ки дигар нарасидани мутахассисони варзида ҳам имрӯз барои ҷомеи тоҷикистонӣ кунун дигар муаммо нест» [2].

Мақола бо таваҷҷуҳ ба 30-солагии Истиқлоли давлатии Тоҷикистон, дастовардҳои кишварро дар ин давра таъриф мекунад. Ин ба шаҳрвандон имкон медиҳад, ки бо таърихи навини кишвар ва пешрафти он ошно шаванд. Нақши Пешвои миллат ва қорҳои ӯ дар рушди кишвар нишон дода шудааст, ки дар навбати худ, ҳисси ватандӯстии мардумро қавӣ мекунад ва ҷавонро ба қорҳои дар самти рушду ободии кишвар таҳрик медиҳад.

Тақия қардан ба қорҳои фарҳангӣ ва анъанавии миллат дар мақола, аҳамияти ҳифзи ин арзишҳо ва рушди онҳо дар шароити муосирро нишон медиҳад, ки қорандаро ба қадри фарҳанги миллӣ ва арзишҳои миллӣ даъват менамояд.

Дар маҷмӯъ, ба назари мо, нақши ҷунин мақола барои баланд бардоштани огоҳии иҷтимоӣ, таҳкими ҳисси ватандӯстӣ ва омӯзиши қорҳои фарҳангии кишвар аҳамияти ҳос дорад. Он ба сохтани асосҳои мустаҳками миллӣ ва иҷтимоии кишвар, инҷунин ба рушди ояндаи он қумақ мекунад.

Сомонаи донишгоҳҳо на танҳо дастгоҳи пахну паҳши иттилоъ доир ба равандҳои ғайриқонунӣ ҳуди донишгоҳ, инҷунин метавонанд қорҳои муассири ҳифзи манфиатҳои миллӣ ва платформаи муфиди ташвиқи арзиш ва фарҳанги миллӣ дар раванди муборизаи иттилоотӣ бошанд.

Дар сомонаи МДТ «Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров» санаи 24-уми феввали соли 2022 қори унвони «Терроризм ва экстремизм – қатари глобалии ҷаҳони муосир» мавод нақш қардидааст. Муаллифи мавод Ҷабборова Вазира, омӯзқори қадраи умумидонишгоҳии фалсафаи донишгоҳи мазкур буда, дар мақола доир ба таҳдидҳои зуқуроти терроризм ибрози назар намудааст.

Муаллиф зиракии сиёӣ ва маърифати ҳуқуқии шаҳрвандонро қадли таъмини бехатарӣ аз таҳдидҳои терроризм унвон қарда, таъкид намудааст, ки қазӣи қунунии ҷомеаи ҷаҳонӣ зарурати муборизаи қидди ро ба муқобили қувваҳои ифротӣ ба миён меорад.

Пешвои муаззами миллат Эмомалӣ Раҳмон таъкид намудааст, ки террорист ва ифротгаро миллат ва давлат надорад. Моҳиятан чунин гурӯҳҳо ва амалҳои террористию ифротии онҳо хусусияти байналхалқӣ доранд. Ва мусаллам аст, ки амалҳои ин қувваҳо барои ҳаёти osoиштаи тамоми давлатҳои минтақа, аз он ҷумла Тоҷикистон, наметавонад беҳавф бошанд. Зарур аст, ки тамоми мардуми озодихоҳи Тоҷикистони соҳибистиклоли мо дар мубориза бар зидди чунин падидаҳои ифротӣ дастҷамъ бошанд [13].

Зимни таҳлил муайян гардид, ки сомонаи донишгоҳҳои вилояти Суғд дар баробари инъикоси равандҳои ғайриқонунии худ, инчунин ба масъалаҳои марбут ба ҳифзи амнияти миллӣ таваҷҷуҳи хос зоҳир намуда, дар раванди муборизаи иттилоотӣ саҳми назаррас мегузоранд.

Дар ҷомеаи муосир дар раванди муборизаи иттилоотӣ аҳли қалам нақши муассир доранд. Дар баробари намоёндогони воситаҳои ахбори омма ба хоҳири ҳифзи истиклоли давлатӣ ва манофеи миллӣ зиёиёну равшанфикрони кишварро зарур аст, ки ба маводи ғаразнок посухи мушаххас дода, бо инъикоси дастовард ва пешрафти давлат баҳри мусоидат ба пешгирии аз хатари ҷанги иттилоотӣ саҳм гузоранд.

Тарғиби дастовардҳои даврони истиклолият, пешрафти ҳамаи соҳаҳои иқтисоди миллӣ, рушди илму маориф ва санъату фарҳанг бояд вазифаи аввалиндараҷаи олимони қарор гирад ва онҳо бояд ба сифати беҳтарин таълиғгарони ҷомеаи пешқадам яқҳо бо омӯзгорону адибон ва дигар гурӯҳҳои равшанфикр дар маҳалҳо садди роҳи ҳар гуна ақидаҳои тундравона гардида, зирақӣ ва бочуръатиро аз даст надиханд. Дар баробари ин, ба муқобили ифротгароиву хурофот ва ақидаву андешаҳои, ки кишварро ба қафо мекашанд, мубориза баранд ва сиёсати дунявияти давлатро ба дигарон шарҳ дода, ҷомеаро аз таъсири ҳар гуна фарҳангу мафкураи бегона ҳифз намоянд [9]. Хулоса, таҳлили сомонаи муассисаҳои таҳсилоти олии вилояти Суғд нишон дод, ки дар раванди муборизаи иттилоотӣ аз лиҳози теъдоди маводи интишоргардида, Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон (2939 мавод) ва Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобоҷон Ғафуров (2454 мавод) пешсаф ҳастанд. Вале дар ин ҷода дар баробари бартариятҳо ҳамчунин баъзе камбудихоҳе мавҷуданд, ки ислоҳи он сифати чунин маводро беҳтар сохта, таъсири онро амиқтар мекунад. Тавсияҳо барои таҳкими сифати мавод дар раванди муборизаи иттилоотӣ:

- **Таҳияи мақолаҳои таҳлилии оид ба ҷангҳои иттилоотӣ:** Нашри маводи илмӣ ва таҳлилии актуалӣ бо имзои мушаххас, на мустаор, ки равандҳои иттилоотии ҷаҳонӣ ва минтақавиро шарҳ медиҳанд ва хатарҳои онро барои ҷомеа таъкид мекунанд;

- **Пешниҳод кардани ҳалли мушкилоти иттилоотӣ:** Дар баробари нишон додани хатари ҷангҳои иттилоотӣ, пешниҳод кардани роҳҳои ҳалли мушкилот ва воситаҳои дифоъ аз онҳо дар маводи сомонаҳо;

- **Таъмини фарогирии забонии мавод:** Нашри мавод бо якҷанд забони хориҷӣ барои фарогирии васеи хонандагони дохилӣ ва хориҷӣ;

- **Инъикоси дастовардҳои миллӣ:** Маводи таъкидкунада ба пешравии илмӣ, фарҳангӣ ва иқтисодии Тоҷикистон, ки ҳисси ифтихори миллӣ ва ҳамбастагиро баланд мебардоранд;

- **Тақвияти шарҳи илмӣ хабарҳо:** Таъмини маводи таҳлилии ва шарҳи илмӣ дар бораи рӯйдодҳои иттилоотии муҳим ва таъсири онҳо ба кишвар ва минтақа;

- **Тарғиби таҷрибаҳои муваффақи муборизаи иттилоотӣ:** Маводи тарғиботӣ оид ба намунаҳои муваффақи мубориза бо иттилооти нодуруст;

- **Истифодаи инфографика ва мултимедиа:** Пайвасти кардани маводи визуалӣ ба мақолаҳо, ки иттилооти муҳимми илмӣ ва таҳлилии дар бораи хатарҳои иттилоотиро осону фаҳмо месозанд.

АДАБИЁТ:

1. Бокиева, Л. Ф. Формирование общественного мнения в русскоязычных СМИ и интернет-ресурсах Республики Таджикистан. Дис. канд. филол. наук: 10.01.10/Бокиева Лола Фирузовона.– Душанбе, 2015. - 163 с
2. Бахтиёр, Маҳмадалӣ. Истиклолият – паёми бузург аз фардои дурахшон/ Б.Маҳмадалӣ // [Манбаи электронӣ] - Речаи воридшавӣ: URL: <https://iet.tj/tj/terrorizm-va-ekstremizm-ta-did-ba-omeai-imr-za-2/>
3. Журналистика и политика. — МГУ, 1987.- 174 с.
4. Исмоилова, М. И. Шеваҳои тозаи мубориза бо таҳдидҳои муосир/М.И.Исмоилова //Амнияти ҷомеа: Фарҳанги миллӣ ва ҳудодоҳии маънавӣ дар роҳи муқовимат бо ифротгароӣ - 2022. – 405 с.
5. Меликов, У. Иттилоот дар интернет: танзими ҳуқуқӣ/У.Меликов.– Душанбе, 2011. –102 с. 8.

6. Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон//[Манбаи электронӣ]-Речаи воридшавӣ:URL: <https://president.tj/event/missives/16>
7. Салимов, Д. М. Сетевые СМИ в современном Таджикистане: социально-экономический анализ/Д.М.Салимов//International Journal of Open Information Technologies. – 2022. – Т. 10. – №. 11. – С. 126-133.
8. Сафарзода, М. А. Имиджсозӣ ва бренд дар журналистика (дастури таълимӣ) /М.Сафарзода. – Душанбе, 2023. – 76 с.
9. Суханронӣ дар мулоқот бо зиёиёни мамлакат// [Манбаи электронӣ] - Речаи воридшавӣ: URL:https://president.tj/event_by_theme/internal_politics/meetings_with_intelligentsia/7984
10. Статистика аудитории интернета и социальных сетей // [Манбаи электронӣ] - Речаи воридшавӣ: URL: [Digital 2024: 5 billion social media users - We Are Social USA](https://www.digital2024.com/5-billion-social-media-users-we-are-social-usa)
11. Туразода, Ҷ. А. // Терроризм ва экстремизм – зухуроти номатлуби замони муосир // [Манбаи электронӣ] - Речаи воридшавӣ: URL: <http://tsulbp.tj/archives/22633>
12. Ҳамидиён, И. Журналистикаи интернетӣ дар Тоҷикистон: ташаккул, мушкилот ва дурнамо / И. Ҳамидиён, Ф. Низом. – Душанбе, 2022. – 268 с.
13. Ҷабборова Вазира // Терроризм ва экстремизм – хатари глобалии ҷаҳони муосир// [Манбаи электронӣ] - Речаи воридшавӣ: URL: <https://hgu.tj/news/post/terrorism-va-ekstremizm-hatari-globalii-aoni-muosir.html>
14. Терроризм ва экстремизм – таҳдид ба ҷомеаи имрӯза // [Манбаи электронӣ] - Речаи воридшавӣ: URL: <https://iet.tj/tj/index/>
15. Ҷовид, Муқим. Сиёсат ва ҷанги иттилоотӣ/М.Ҷовид.- Душанбе: Деваштич, 2006.- 71 с.

REFERENCES:

1. Bokieva, L. F. Formation of public opinion in Russian-language media and Internet resources of the Republic of Tajikistan. Diss. candidate of philological sciences: 10.01.10 /. Bokieva Lola Firuzovna.– Dushanbe, 2015. - 163 p
2. Bakhtiyor Mahmadali. Independence - a great message from a bright tomorrow // [Electronic resource] - Access mode: URL: <https://iet.tj/tj/terrorism-va-ekstremizm-ta-did-ba-omeai-imr-za-2/>
3. Journalism and politics. — Moscow State University, 1987.- 174 p.
4. Ismoilova M. I. New ways of combating modern threats //Public security: National culture and spiritual self-awareness in the fight against extremism - 2022. – 405 p.
5. Melikov U. Information on the Internet: legal regulation. – Dushanbe, 2011. –102 p. 8.
6. Message of the President of the Republic of Tajikistan Emomali Rahmon to the Majlisi Oli of the Republic of Tajikistan // [Electronic resource] - Access schedule: URL: <https://president.tj/event/missives/16>
7. Salimov D. M. Online media in modern Tajikistan: socio-economic analysis //International Journal of Open Information Technologies. – 2022. – Vol. 10. – No. 11. – P. 126-133.
8. Safarzoda M. A. Image and brand in journalism (training manual). – Dushanbe, 2023. – 76 p.
9. Speech at a meeting with the country's intellectuals // [Electronic resource] - Access mode: URL:https://president.tj/event_by_theme/internal_politics/meetings_with_intelligentsia/7984
10. Statistics of the audience of the Internet and social networks // [Electronic resource] - Access mode: URL: [Digital 2024: 5 billion social media users - We Are Social USA](https://www.digital2024.com/5-billion-social-media-users-we-are-social-usa)
11. Turazoda J. A. // Terrorism and extremism - undesirable phenomena of modern times // [Electronic resource] - Access mode: URL: <http://tsulbp.tj/archives/22633>
12. Hamidiyon, I. Internet journalism in Tajikistan: formation, problems and prospects / I. Hamidiyon, F. Nizom. – Dushanbe, 2022. – 268 p.
13. Jabborova Vazira // Terrorism and extremism - a global threat to the modern world // [Electronic resource] - Access route: URL: <https://hgu.tj/news/post/terrorism-va-ekstremizm-hatari-globalii-aoni-muosir.html>
14. Terrorism and extremism - a threat to today's society // [Electronic resource] - Access route: URL: <https://iet.tj/tj/index/>
15. Javid Mukim. Politics and information warfare.- Dushanbe: Devashtich, 2006.- 71 p.